

Соломія Кулик

Особливості переміщення громадян і матеріальних цінностей зі східних воєводств Другої Речі Посполитої (1920-ті рр.)

Умови і особливості переміщення громадян через митні кордони Другої Речі Посполитої (далі – ДРП) у міжвоєнний період визначалися певними інструктивними службовими повноваженнями, обов'язковими до виконання. Так, у постанові Ради міністрів від 4 жовтня 1920 р. йшлося про встановлення порядку прикордонного контролю. Виключне право за контролем громадян, дорожнього багажу і товарів, що перевозилися через кордон ДРП, покладалося на митні органи. «Жодна інша влада, будь-то цивільна чи військова, не мала права здійснювати прикордонний контроль або перевірку або безпосередньо втручатися в діяльність митних органів»¹.

Ліквідовувалися органи постачання, військового контролю, що до того часу функціонували в місцях розташування митниць. Окремі структури, зацікавлені у проведенні спеціального огляду на державному кордоні, подавали відповідні клопотання до митних органів, які у таких випадках здійснювали контрольні заходи у присутності представників уповноваженого органу. Усі органи влади та установи, як цивільні, так і військові, зобов'язані в межах своєї діяльності, без зволікань надавати митницям на їх вимогу допомогу в їх службовій діяльності. У разі затримання осіб або товарів за підозрою в порушенні митних правил, мали повернути їх до найближчої митниці. Під час перетину кордону ДРП, документи туристів перевірялися поліційними органами і цей контроль щодо місця та часу узгоджувався з митною інспекцією на

¹ *Zbiór przepisów celnych oraz przepisów związanych z postępowaniem celnym*, wyd. oficjalne, t. 1, Warszawa 1930, s. 190.

залізниці або на морі. На менших прикордонних пунктах, після погодження з Міністерством фінансів і Міністерством внутрішніх справ (далі – МВС), перевірка особистих документів могла передаватися митницям, а також контроль за переміщенням товарів і багажу в особливих випадках доручали правоохоронним структурам².

Митний нагляд передбачав контроль над залізницею та іншими шляхами сполучення. У відповідності зі статтею 3 закону про регулювання митної етики, митниці були судовими органами першої інстанції й підпорядковувалися регіональним митним органам другої інстанції – дирекціям мит³. Доволі часто державні органи влади могли обмежувати рух, не повідомляючи про причини. Зокрема, з 12 квітня 1923 р. Державна дирекція залізниць у Станіславо-ві обмежувала залізничний вантажний і пасажирський рух на ділянці Ясенів Польний, Ворохта, Вороненко, передмістя Шпаровце Княждвір, Неполоківці⁴.

Якщо безпосередньо на митниці не було прикордонних митних пунктів, вони, у разі потреби могли створюватися митні пости, функції яких регулювалися окремим положенням про їх створення⁵. На сухопутних та водних шляхах визначалися митні пункти, у яких відбувалося завантаження та розвантаження товарів на прикордонних територіях. З дозволу дирекцій мит відбувалося будівництво поромів для транспортування товарів у прикордонних водах. Так звана «зелена межа», розташована між митними шляхами, називалася «зеленим кордоном»⁶. Зокрема, польська влада протегувала національним виробникам, особливо тим, що приймали участь у важливих економічних форумах, пропускаючи їхню продукцію через «зелені коридори». Так, перші «Targi Wschodnie», що проводилися у 1921 р., мали виправдати надії, покладені на польські підприємства як засіб експансії промисловості й торгівлі на зовнішні ринки, і передусім на схід. Про це свідчили цифри: понад 25 тис. м² площі, зайнятої товарами, близько 1500 експонентів, майже 500 тис. відвідувачів, 26 млн фінансових операцій з польською валютою⁷. Доречно зауважити, що 26 червня 1922 р. станіславівський воєвода у розпорядженні «Про перетин польсько-гданського кордону громадянами РП» повідомляв, що на підставі

² *Ibidem*.

³ Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДІАЛ України), ф. 162, оп. 1, спр. 23, арк. 68.

⁴ *Ograniczenie ruchu w okręgu stanisławowskiej Dyrekcji kolei państw, w miesiącu marcu 1923 r.*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 1.05.1923, s. 17.

⁵ ЦДІАЛ України, ф. 162, оп. 1, спр. 23, арк. 68.

⁶ *Ibidem*, арк. 68.

⁷ *Do wszystkich Panów Starostów Województwa Tarnopolskiego*, „Dziennik Urzędowy Województwa Tarnopolskiego”, 1.05.1922, s. 6.

виконання угоди від 24 жовтня 1921 р., затвердженої сеймом ДРП, господарський кордон скасовано, але залишено митні служби, частково збережено органи прикордонного та фіскального контролю для перевірки іноземців та посвідок особи з метою його вільного перетину, без додаткових формальностей⁸.

Переміщення громадян відбувалося на підставі пред'явлення паспортів. У відповідності з ухвалою МВС від 26 квітня 1922 р. повідомлялося, що для виїзду за межі ДРП за закордонними та національними паспортами необхідно отримувати візи в будь-які країни, за винятком Литви. МВС рекомендувало своїм громадянам не надсилати документи для отримання візи, натомість для громадян Литви, необхідно було їх отримувати. Незважаючи на розпорядження МВС, іноземці мали право на оформлення ділових та дипломатичних віз для виїзду до ДРП⁹. 24 червня 1923 р. станіславівський воєвода інформував про часткову зміну оформлення закордонних паспортів для виїзду до Литви¹⁰.

Право на виготовлення закордонних паспортів для виїзду до зазначеної країни мали делегат уряду Литви у Вільнюсі і уповноважений представник ДРП у Варшаві. Для усіх охочих виїхати до Литви діяли такі правила: внутрішнє посвідчення особи, представлення кваліфікаційного сертифікату, затвердженого компетентним старостом за місцем проживання, заява до делегата уряду Литви у Вільнюсі і уповноваженого представника ДРП у Варшаві¹¹. На підставі розпорядження МВС від 14 червня 1922 р. рекомендовано старостам у разі звіту виїзду осіб за кордон за державні кошти знизити паспортний збір для членів спортивних команд, індивідуальних поїздок представників науки або соціальних структур з науково-екскурсійною метою. Передбачалася сума оплати у розмірі 2 тис. марок (далі – м.) для окремої особи або ж в особливих випадках, у відповідності з рішенням воєводства, безкоштовно¹². 8 лютого 1923 р. МВС внесло зміни до положення від 25 листопада 1921 р. і 2 травня 1922 р. про видачу закордонних паспортів та віз¹³. Оплата за закордонний паспорт збільшувалася до 30 тис. м., за візи – до 10 тис. м., за документ «багаторазового» використання – 75 тис. м.¹⁴

⁸ *W sprawie przekraczania granicy polsko-gdańskiej przez obywateli polskich*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1922, s. 3–4.

⁹ *Ibidem*, s. 4.

¹⁰ „Dziennik urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1922, nr 14, poz. 343.

¹¹ *W sprawie wydawania paszportów zagranicznych na wyjazd do Litwy*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1923, s. 4.

¹² *Ułgi w opłatach paszportowych*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1922, s. 6.

¹³ *Monitor Polski* 1921, nr 275; 1922, nr 108.

¹⁴ *Ułgi w opłatach paszportowych*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 1.03.1923, nr 5, s. 5.

Станіславівський воєвода повідомляв про те, що постанова від 5 березня 1921 р. не передбачала отримання закордонних паспортів для дітей до 14 років. Однак розпорядження МВС від 18 лютого 1923 р. зобов'язувало дітей до 14 років включно, шкільного та дошкільного віку, отримувати паспорти, незалежно від того чи вони виїжджали за кордон з батьками чи без них, або їх законними представниками, чи в супроводі дорослих. Натомість діти дошкільного віку могли подорожувати лише з батьками або їх законними опікунами. Дописувати їх до паспортів повнолітніх осіб, за винятком батьків або законних опікунів відбувалося лише у виняткових випадках¹⁵.

12 листопада 1921 р. тарнопільський воєвода зазначав, що на підставі ухвали ще від 10 травня 1867 р. щодо переміщення громадян в межах країни, кожна особа, незалежно від статі, віком від 14 років, під час руху автомобільним або залізничним транспортом повинна мати документ, що посвідчував її особу, видану відповідними староствами, на вимогу контролюючих органів. Окрім того, пред'являти можна було службові та залізничні посвідки, паспорти, учнівські квитки тощо. «Особи, у яких були відсутні зазначені документи, мали бути затримані органами громадської безпеки й ідентифіковані»¹⁶. Восени 1921 р. тарнопільський воєвода проводив нараду з повітовими комендантами щодо питань громадської безпеки, незаконного перетину кордону, кордонів, незаконної торгівлі валютою, контрабанди й «перешкоджанню поширенню пропаганди комунізму»¹⁷.

З наближенням будівельного сезону й сільськогосподарських робіт зростав попит на робочу силу. Зазвичай, проводилися незаконні вербування особливо для виїзду до Німеччини, що постійно мала потребу в кваліфікованих працівниках. Місцева влада намагалася боротися з незаконними проявами рекрутингу громадян ДРП, вважаючи це явище «великим суспільним злом», яке конкурувало з розширеною мережею державних органів з регулювання переміщення населення. Станіславівський воєвода рекомендував старостам звертатися в бюро працевлаштування у Станіславові, зважати на те, щоб «певна особа не працювала підпільно». В разі вчинення ними незаконних дій повідомляти державну поліцію¹⁸.

¹⁵ *W sprawie wystawiania paszportów zagranicznych dzieciom do lat 14*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.03.1923, s. 5.

¹⁶ *Rozporządzenie Wojewody Tarnopolskiego w sprawie przymusu legitymacyjnego podczas podróży na obszarze Województwa Tarnopolskiego*, „Dziennik Urzędowy Województwa Tarnopolskiego”, 1.11.1921, s. 3.

¹⁷ *Konferencja z powiatowymi komendantami P.P.*, „Dziennik Urzędowy Województwa Tarnopolskiego”, 1.11.1921, s. 6.

¹⁸ *Zwalczanie potajemnego werbowania robotników polskich za granicę*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 1.04.1923, s. 9.

Виїзд за кордон відбувався й з метою поліпшення матеріального становище. Вигідні умови заробітку в Данії щороку сприяли прибуттю значної кількості працівників сільського господарства до прикордонної станції Освенцим з наміром перетнути кордон. Ситуація кардинально змінилася влітку 1922 р., зважаючи на «[...] панівне безробіття серед данських сільськогосподарських робітників значно скоротилася внаслідок цього попит у Данії на іноземну робочу». Державна поліція Данії лише в разі нещасних випадків винятково дозволяла приїзд іноземних працівників. МВС повідомляло старост, щоб вони інформували охочих виїхати на сезонні роботи до Данії, що окрім візи, необхідно мати ще виклик роботодавця з дозволом державної поліції цієї країни¹⁹.

З огляду на масове звернення робітників на виїзд на заробітки до Франції та Румунії, станіславівський воевода 3 квітня 1923 р. інформував староства про умови праці в зазначених країнах. Рекомендував звертатися до місцевого державного агентства з працевлаштування, що здійснювало реєстрацію громадян ДРП на підставі письмової заяви. Для цього необхідно було подати ідентифікаційну картку за поточний рік з двома світлинами²⁰. Для кандидатів віком 18–40 років подавався дозвіл повітового староства на підставі двох поштових марок вартістю 200 м. Документи зареєстрованих кандидатів надсилалися до французької місії для укладення обов'язкового договору терміном до шести місяців. Зазначена структура надавала перевагу передусім тим громадянам ДРП, які вже попередньо працювали принаймні два роки в Франції на шахтах. Окрім того вербували будівельників, працівників сільського господарства, некваліфікованих осіб. Шахтарям платили добову зарплату в розмірі 15 франків, працівникам сільського господарства – від 5 – до 7 франків, усім решту, у відповідності з кваліфікацією. Місія покривала витрати на переїзд з Кракова чи Познані²¹. Закордонні паспорти для виїзду до Франції кандидати отримували від французької місії на місці вербування, виїзд відбувався колективно. Сім'ї емігрантів могли виїхати лише через три місяці на підставі сертифікатів від роботодавця з Франції для отримання безкоштовного помешкання. За власні кошти виїжджали лише ті громадяни ДРП, які були зареєстровані в консульстві Франції у Львові, за умови представлення гарантійного листа від роботодавця²².

¹⁹ W sprawie wychodźstwa do Danji, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1922, s. 6–7.

²⁰ Emigracja zarobkowa do Francji i Rumunii, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.04.1923, s. 11–12.

²¹ Ibidem.

²² Ibidem.

Виїзд на роботу до Румунії також здійснювався державною агенцією у Станіславові практично на тих же умовах, що до Франції. Однак були свої відмінності щодо спрощеної процедури безкоштовного отримання закордонного паспорта. В основному до Румунії виїжджали робітники на лісові роботи, сплави деревини, пилорами тощо. Щоденна заробітна плата становила близько 60 лей, житло, паливо, світло – безкоштовно. Сім'ї робітників мали право також виїжджати на підставі передоплати в розмірі 1 тис. левів у польській валюті. Так, найближчий транспорту відправлявся на початку квітня 1923 р.²³

4 квітня 1923 р. станіславівський воєвода інформував старост про вимоги МВС щодо оформлення закордонних паспортів для виїзду до Куби, Мексики або Аргентини з їх подальшим переоформленням до Сполучених Штатів Америки (далі – США). МВС вважало, що місцеві староства не дотримувалися нормативних документів міграційної політики ДРП. Вимагало уповноважені паспортні служби староств дотримуватися інструкції від 16 квітня 1921 р. щодо оформлення паспортів для виїзду за кордон з їх подальшим переоформленням до США лише за умови виконання циркулярів МВС від 26 травня, 17 жовтня та 31 жовтня 1922 р., у яких «визначено механізми і правила видачі закордонних паспортів до США»²⁴.

Стосовно громадян ДРП, які виїжджали до СРСР, могли бути відповідні зміни до викладених у розпорядженні МВС правил від 29 листопада 1922 р., до Литви – 19 грудня 1922 р.²⁵

30 травня 1923 р. станіславівський воєвода інформував повітових старост про те, що МВС через консульські установи ДРП розпочало реєстрацію громадян держави, які проживали за кордоном. Передусім це стосувалося осіб, які постійно або тимчасово мешкали за кордоном 1885–1902 років народження з метою виконання ними положення про військову службу. Особи, які поверталися до ДРП, мали реєструватися у магістратах або гмінних управах²⁶.

Маємо приклади втрати закордонного паспорта. На підставі звіту старости з Жидачева від 1 березня 1923 р. відомо, що Петро Вашкевич 3 січня поточного року отримав документ за номером 30840, повторно емігрував до США зі своєю сім'єю. Паспорт був дійсний лише шість місяців, тому він надіслав його з іншими посвідками до Варшави спеціальною поштою, що втратила їх.

²³ *Ibidem*, s. 12.

²⁴ *W sprawie zmian co do kierunku podróży czynionych w paszportach wydawanych emigrantom udającym się do Ameryki*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.04.1923, s. 4.

²⁵ „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1922, nr 14, poz. 343.

²⁶ *Rejestracja obywateli rocz. 1883–1899 przebywających za granicą*, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 1.07.1923, s. 4.

П. Вашкевичу передано дублікат паспорта (номер 30.793)²⁷. Під час поїздки до Варшави втратила закордонний паспорт для поїздки до США (номер 124215) та інші особисті документи Євстахія Токарик з Чорноложець Тлумацького повіту²⁸. 20 червня 1923 р. станіславівський воєвода повідомляв про втрату закордонного паспорта для поїздки в Канаду (номер 89901) Василем Сахром з Рожнева Снятинського повіту. Він рекомендував державній поліції здійснити його пошук «і в разі позитивного результату повідомити про це старосту в Снятині»²⁹. 28 червня поточного року староством в Тлумачі повідомлено про втрату закордонного паспорта для поїздки в США (номер 123034) Емілією Заборською³⁰.

Були окремі випадки депортації і розшуку підозрюваних. На підставі розпорядження МВС від 10 березня 1922 р. оголошувалося про депортацію до СРСР біженця Давида Прокопова (40 років), його дружини Ядвіги (24 роки) та сина Семена (4 роки)³¹. 21 червня 1923 р. станіславівський воєвода повідомляв повітові органи влади про розшук Андрія Богдановського, народженого в Лубнах Полтавської губернії 1891 р., поручника колишньої царської армії. Він мешкав у Виноградіві Коломийського повіту й підлягав депортації. Старостам рекомендовано встановити суворий нагляд над місцевостями його можливої появи³².

Львівське управління поліції повідомляло про розшук біженців з колишньої Російської імперії, євреїв Янкеля Куцера, який не дочекався повідомлення про еміграцію до США, Лейби Еделя, який зник зі Львова у невідомому напрямку. Розшукували також Олександра Михайловського, колишнього царського офіцера, який покинув місце проживання без погодження зі староством. Яна Кочату, уродженця Херсону, який зник з поля зору поліції³³. Підлягав переміщенню за межі ДРП Юзеф Мілінський, який втік з-під арешту³⁴,

²⁷ Waszkiewicz Piotr z Mikołajowa; zguba paszportu zagranicznego, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 1.04.1923, s. 4.

²⁸ Eustachy Tokaryk, zguba paszportu, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 1.05.1923, s. 5.

²⁹ Wasyl Sachro, zguba paszportu, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 1.07.1923, s. 4.

³⁰ Emilia Zaborska – zguba paszportu zagranicznego, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1923, s. 5.

³¹ Do wszystkich Starostw Województwa Tarnopolskiego i Okręgowej Komendy P.P. w Tarnopolu, „Dziennik Urzędowy Województwa Tarnopolskiego”, 1.12.1922, s. 9.

³² Bogdanowski Andrzej obcokrajowiec, poszukiwanie, „Dziennik Urzędowy Województwa Stanisławowskiego”, 15.07.1923, s. 5.

³³ Do Wszystkich Panów Starostów Województwa Lwowskiego i Okręgowej Komendy Policji Państwowej we Lwowie, „Dziennik Urzędowy Województwa Tarnopolskiego”, 1.12.1922, s. 10–11.

³⁴ Józef Miliński – poszukiwanie. Do wszystkich Panów Starostów Województwa Wołyńskiego z wyjątkiem Rówieńskiego, *ibidem*, s. 12.

Семен Граждан, уродженець Херсону, самовільно залишив місце проживання і переховувався³⁵.

«Дирекція мит у Львові» рекомендувала посилити контроль у прикордонних територіях з Румунією, позаяк «...постійні колони як людей, так і вантажівок свого часу вели солдати, які спочатку охороняли кордон, а згодом митна охорона...»³⁶. У зв'язку з чим, Президія Ради міністрів ДРП ухвалила постанову щодо пропускнуої спроможності з 1 липня поточного року державної залізниці, поштово-телеграфної служби³⁷.

Аналіз архівних матеріалів свідчить про те, що за результатами численних карних та фіскальних розслідувань встановлено, що особи, які законно перетинали кордон ДРП, нерідко приховували валюту, щоб контрабандним шляхом придбати товари, заборонені до вивезення³⁸. Так, не дозволялося вивозити срібні монети на суму в розмірі 100 злотих на одну особу. Однак ті, особи, які виїжджали за межі ДРП на постійне місце проживання, мали право вивозити золоті та срібні вироби для власних потреб³⁹. Наприклад, особисті речі із золота і срібла вагою 250 г. Загалом усіх предметів на 2000 г.⁴⁰

Дозволявся експорт золота і срібла у всіх формах і взагалі товарів і готівки із закордонних країн на умовах, регламентованих Міністерством фінансів. Золото і срібло та інші дорогоцінні метали могли бути замовлені з-за кордону на підставі посвідчення уряду, виданого компетентною митницею⁴¹. Золото і срібло, імпортовані з-за кордону для перероблення, могли бути реекспортовані в обробленому вигляді лише за спеціальним дозволом влади, після отримання якого, особи, які імпортували дорогоцінні метали, мали представити митним органам ДРП відповідні сертифікати⁴². Зокрема, Департамент мит Міністерства фінансів, беручи до уваги прохання заявника, Давида Спігельмана з Кросна, інформувало «Дирекція мит у Львові» про звільнення зазначеної особи від регламенту митного тарифу на срібні вироби, які, на підставі документальних підтверджень, вивезені ним у 1914 р. під час евакуації до Будапешта і зберігалися в угорському комерційному банку і підлягали поверненню до ДРП⁴³. 9 березня 1921 р. Міністерство фінансів видало інструкцію

³⁵ *Grażdan Semen – poszukiwanie, ibidem, s. 7.*

³⁶ ЦДІАЛ України, ф. 162, оп. 1, спр. 8, арк. 76.

³⁷ *Ibidem*, спр. 137, арк. 32.

³⁸ *Ibidem*, спр. 23, арк. 86.

³⁹ *Ibidem*, спр. 23, арк. 87.

⁴⁰ *Ibidem*, арк. 88.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, арк. 89–90.

⁴³ *Ibidem*, спр. 127, арк. 81.

для митниць про обмеження валютної торгівлі, експорту іноземної валюти, цінних паперів, видачі ліцензій на експорт дорогоцінних металів. Особи, які не купували її у польських банках, не мали змоги отримати такі сертифікати. Сума до 1 тис. франків оцінювалася в розмірі біля 50 тис. марок. Загалом 40 банківських установ мали право видавати відповідні сертифікати, з них у Львові – 6⁴⁴.

Ключові слова:

таможенна політика, восточные воеводства, 1920-е годы XX века, Третья Речь Посполитая

STRESZCZENIE

SPECYFIKA PRZEMIESZCZANIA SIĘ OBYWATELI I DÓBR MATERIALNYCH Z WOJEWÓDZTW WSCHODNICH II RZECZYPOSPOLITEJ (LATA 20. XX W.)

Specyfika przemieszczania się obywateli i dóbr materialnych z województw wschodnich przez granice celne II Rzeczypospolitej wyznaczały pewne uprawnienia urzędowe. Przejście graniczne było kontrolowane przez policję lub organy celne w porozumieniu z Ministerstwem Finansów i Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Wyłączne prawo do kontroli obywateli, bagażu podróżnego i towarów przewożonych przez granicę posiadały organy celne kontrolowane przez Ministerstwo Finansów i podległą mu strukturę na terenach województw wschodnich – Dyрекcję Celną we Lwowie. Dozór celny obejmował kontrolę kolei i innych środków komunikacji. Dość często władze rządowe mogły ograniczyć przemieszczanie się bez podania przyczyny. Przemieszczanie się obywateli odbywało się na podstawie okazywania paszportów. Władze wymagały od dzieci do 14. roku życia włącznie, w wieku szkolnym i przedszkolnym, wydawania paszportów, niezależnie od tego, czy podróżowały za granicę z rodzicami lub przedstawicielami prawnymi, czy bez nich, czy też w towarzystwie osób dorosłych. Natomiast dzieci w wieku przedszkolnym mogły podróżować wyłącznie z rodzicami lub opiekunami prawnymi. Dodanie ich do paszportów osób pełnoletnich, z wyjątkiem rodziców lub opiekunów prawnych, następowało jedynie w wyjątkowych przypadkach.

⁴⁴ Instrukcja dla Urzędów Celnych w sprawie wykonania rozporządzenia o ograniczeniu obrotów dewizami i walutami zagranicznymi w zakresie wywozu walut zagranicznych, marek polskich i papierów wartościowych, oraz w sprawie wydawania pozwoleń na wywóz kruszców szlachetnych, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu”, 25.03.1921, s. 14.

W miarę zbliżania się sezonu budowlanego i prac rolnych wzrastało zapotrzebowanie na siłę roboczą. Wyjazdy za granicę odbywały się także w celu poprawy sytuacji materialnej. Każda osoba próbowała przewieźć pieniądze i wartości materialne w sposób legalny i nielegalny. Głównym zadaniem organów celnych województw wschodnich była kontrola przepływu obywateli i wartości materialnych przez granice II Rzeczypospolitej (lata 20. XX wieku).

SŁOWA KLUCZOWE:

polityka celna, województwa wschodnie, lata 20. XX wieku, III RP

ABSTRACT

PECULIARITIES OF THE MOVEMENT OF CITIZENS AND TANGIBLES FROM THE EASTERN VOIVODESHIPS OF THE REPUBLIC OF POLAND (1920s)

The peculiarities of the movement of citizens and tangibles from the eastern voivodeships across the customs borders of the Republic of Poland were determined by certain instructive official powers. The border crossing was controlled by the police or customs authorities in agreement with the Ministry of Finance and the Ministry of Internal Affairs. The exclusive right to control citizens, travel luggage and goods transported across the border rested with the customs authorities controlled by the Ministry of Finance and its subordinate structure in the territories of the eastern voivodeships – the Directorate of Customs in Lviv. Customs supervision included control over railways and other means of communication. Quite often, government authorities could restrict movement without giving reasons. Movement of citizens took place on the basis of presentation of passports. The authorities required children up to and including 14 years of school and preschool age to obtain passports, regardless of whether they traveled abroad with or without their parents or legal representatives, or accompanied by adults. Instead, preschoolers could only travel with their parents or legal guardians. Adding them to the passports of adults, with the exception of parents or legal guardians, happened only in exceptional cases.

As the construction season and agricultural work approached, the demand for labor increased. Going abroad also took place with the aim of improving the financial situation. One or another person tried to transport currency and tangibles in a legal and illegal way. The main task of the customs authorities of the eastern voivodeships was to control the movement of citizens and tangibles across the borders of the Republic of Poland (1920s).

KEYWORDS:

customs policy, eastern provinces, the 1920s, the Third Polish Republic

AUTOR:

Соломія Кулик – аспірантка Кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, науковий керівник – професор, доктор історичних наук, Іван Зуляк.



Kapliczka koło przejazdu PKP